

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
Süsteemitehnika teaduskond
Automaatikainstituut
Automatiseerimise ja protsessijuhtimise õppetool

Concordia ülikool eile, täna ja homme

essee

Annotatsioon

Meedia vahendusel on meieni jõudnud kahetsusväärne juhtum ühe Eesti väga olulise erakõrgkooli majandusprobleemidest. Selle üle on palju arutletud, kuid autor soovib pakkuda välja oma nägemuse probleemi tekkimisest ja võimalikest lahendusvariantidest. Kirjatükis käsitletakse ka laiemalt eesti era-haridust puudutavaid küsimusi.

Sissejuhatus

Eelmisel aastal õppis Eestis kõrgharidusliku õppekava alusel 51 õppeasutuses üle 60.000 üliõpilase(1). See on meie väikese riigi jaoks kahtlemata väga suur number. Neist üliõpilastest kuuendik õpib erakõrgkoolides ning sellest veelkord kuuendik tänaseks keerulisse olukorda sattunud Concordia ülikoolis.

Concordia ülikool alustas tööd 1992. aastal Wisconsin Concordia ülikooli toel eraõigusliku Concordia Rahvusvahelise Ülikoolina Eestis(2). Alguses koostöö Ameerika investoritega sujus, kuid mõne aasta pärast müüsid need oma osaluse perekond Susidele ja astusid projektist välja. Alates sellest ajast on Susid kooli ainuomanikud. Ülikool kasvas ja arenes pidevalt kuni 2000. aastani, saavutades suure populaarsuse ja respekti. Tudengitele pakuti isegi võimalust osa aega Ameerikas õppida, et lisada saadavale diplomile kaalu.

Veebruari lõpus ja märtsi alguses on avalikkuse ette jõudnud esmapilgul jahmatama panev teade Concordia ülikooli finantsraskustest. Minu jaoks edukate eraülikoolide musternäitena tundunud ning juba kümme aastat tegutsenud Concordialt ei osanud sellist asja kohe kuidagi oodata. Ometi on ülikool väidetavate juhtimisvigade tõttu sattunud liikvideerimise äärele ja seda haldava firma, Concordia Varahalduse OÜ, vastu on algatatud pankrotimenetlus.

Kõik see paneb tõsiselt mõtlema põhjuste üle, mis sellisesse situatsiooni viisid ja miks ei suutnud omanikud kujunevat ette näha ning vältida. Ka on probleemiks Concordia ülikooli edasine saatus, selle rahvusvahelise tudengkonna ja õppejõudude kaadri säilitamine ning akadeemilise järjepidevuse tagamine.

Concordia ülikooli majandusprobleemid

Concordia ülikooli viis krahhini peamiselt perekond Susi elustiil. Kooli ainuomanikud ei kulutanud kooli haldava firma vahendeid mitte ülikooli arenguks, vaid isiklikuks otstarbeks. „Kui 1997. aasta paiku hakkasid märkimisväärsed summad kooli rahast minema Kolu mõisakompleksi, tekkis juhtkonnal kahtlus, et Susid kavatsevad mõisa kasutada isiklikuks otstarbeks, mitte ülikooli ürituste korraldamiseks”(3). Selle fakti tõestuseks räägib ka asjaolu, et lisaks mõisa peahoone renoveerimisele, ehitati mõisaparki juurde ka elumaja. Olen ise Kolu mõisast tihti mööda sõitnud ja isegi selle pargiga tutvunud. Mõis on saanud täiesti uue näo. Tihti on kõige ilusa juures aga tekkinud küsimus, kus võtab üks erakõrgkool Eestis sellise raha, et suurt mõisa hallata. Nüüd siis hakkab selguma, kust need vahendid tulnud on. Kolu mõisa renoveerimine polnud kahjuks ainuke Suside suurtest

ja ülikoolile mitte kasu toovatest plaanidest. Nad kasutasid ülikooli raha ka reisimiseks, kodumasinade ostuks ja maksid endale väga suuri töötasusid. Kõigele krooniks kerkis 2001. aastal Miidurannasse ka Suside ligi 5 miljonit krooni maksma läinud eramaja. On lausa imekspandav, et sellise aastatepikkuse laristamisega pole Concordia probleemid juba varem tõsiselt avalikkuse ette kerkinud. Peab tunnistama, et Susid on olnud kavalad äriinimesed, kes on suutnud oma hämaraid tehinguid osavalt vaka all hoida. Kahjuks ei saa sellist „kavalust“ mitte heaks kiita. Ühest heast näitest Mart Susi valelikkuse kohta kirjutab Eesti Päevaleht. Susi tellis ülikoolile rektori ametiketi, mille eest maksis kunstnik Rein Metsale ligi 400.000 krooni vähem, kui kooli raamatupidamises seisab. Siin on tegu sulaselge pettusega. Et kooli rahaasju vähegi tasakaalus hoida, vähendati õppejõudude palkasid ja väljateenitud tasude maksmine viibis. Kõik see on viinud tänaseks seisule, kus Susid on pidanud juhtkonnast tagasi astuma ja kooli ähvardab likvideerimine.

Concordia ülikooli käekäigu eest vastutab osaliselt ka Eesti riik. Haridusministeerium on andnud Concordial ülikoolile välja koolitusloa ja samuti akrediteerinud õppekavasid. Seda on tehtud isegi siis, kui kooli finantsprobleemid on olnud juba teada. Frank Emmert Ekspressist arvab, et seetõttu on Eesti valitsusel ka osaline vastutus ülikooliga seotud inimeste huvide eest. Ma olen täiesti nõus selle seisukohaga, sest valitsus peaks samuti kandma teatud vastutust oma tegude eest. Kui ministeeriumi tasemel on otsustatud, et kool on väärt õppekavade akrediteerimist, siis peaks riik ka teatud määral garanteerima üliõpilastele ja õppejõududele kooli püsivuse. Seetõttu oleks loomulik, kui kooli sattumisel uute omanike kätte riik näiteks kustutaks osa maksuvõlast või siis toetaks uut omanikku tema püüdlustes kooli tööd jätkata. Concordias on ju üliõpilasi üle maailma ja nende ilma diplomita kojusaatmine võib põhjustada rahvusvahe tüliküsimuse. Eesti riigi mainele oleks igati kasulik, kui see probleem saaks võimalikult kähku positiivse lahenduse. Kindlasti on antud juhtum üsna hea õppetund ka riigile. Ma olen veendunud, et edaspidi kontrollitakse uusi koole põhjalikumalt, enne kui otsustatakse koolituse litsentsi välja anda ning õppekavasid akrediteerida.

Concordia vastu on huvi tundnud mitmed teised koolid. Senise omaniku all pole Concordial enam võimalik jätkata. On võimalus, et ülikool satub mõne teise riikliku või siis erakapitalil baseeruva ülikooli kätte. Huvi on ilmutanud nii Pedagoogikaülikool, kui ka Audentes. Mõlemad on soovinud võtta üle üliõpilased ning samuti ka kooli vara. Pedagoogikaülikooli pakkumist ei saa minu arvates eriti tõsiselt võtta, sest nagu meie peaminister end väljendas: „Ei saa olla ettekujutust, et avalik-õiguslik isik hakkab kinni maksma erakooli maksuvõlgasid. Meie avalik-õiguslikel ülikoolidel on isegi vähe raha ja see raha on mõeldud õppe- ja teadustööks.“ (4) Eraülikoolide poolne initsiatiiv on aga igati mõistetav, sest üritatakse ju päästa Eesti erakõrgkoolide mainet üldiselt. Ka EBS ja akadeemia Nord on pakkunud võimalust osa Concordia tudengeid enda

koolidesse tasuta üle võtta. Üliõpilaste seisukohalt on selline koolidevaheline liikumine loomulikult ebamugav, kuid loodetavasti säilib vähemasti pakutava hariduse kvaliteet. Ei saa ju öelda, et tase näiteks EBSis oleks märgatavalt halvem kui Concordia ülikoolis. Lisaks pakub EBS ainukesena ka võimalust inglisekeelseks õppeks, mis on eriti oluline just välismaalt tulnud tudengite jaoks. Seega on minu hinnangul üliõpilaste teiste koolide vahel jagamine üsna talutav lahendus. Eriti hea oleks aga see, kui lihtsalt kooli omanik muutuks. Sellisel juhul saaksid õpilased jääda samasse majja ning poleks vaja joosta erinevate koolide vahet. Samuti soovivad enamus tudengitest saada Concordia diplomit, mitte mingi muu kooli haridust tunnistavat dokumenti. Selles väites ei saa olla mingit kahtlust, sest tudengid on ju astunud vabatahtlikult just Concordiasse.

Parim lahendus näib olema Concordia töötajatest moodustatud mittetulundusühingu loomine. Kuna koolipere näeb ning tunnetab Concordia kõrget akadeemilist taset, siis ei soovi keegi kooli sulgemist. Vastupidi, on moodustatud hetkel küll alles registreerimisel olev mittetulundusühing, mis võtaks üle kogu kooli vara ja jätkaks samal ajal õppetegevust. Selline variant oleks üliõpilase vaatevinklist eriti hea, sest siis jääksid ära igasugused koolivahetused ja situatsioon sarnaneks eemise peatüki lõpus kirjeldatud omanikevahetusega. Praegu on selle protsessi juures kahjuks veel palju agasid, kuid eks tulevik näitab, mis välja tuleb. Mittetulundusühing on asunud haridusministeeriumilt aktiivselt taotlema litsentsi õppetegevuse jätkamiseks. Samuti on oma toetust avaldanud ka tagasi astuv kooli omanik Mart Susi. Uuel kooli haldajal saab esialgu kindlasti olema raske. Meediast on läbi kõlanud, et kooli töö jätkamiseks vaja vähemalt 15 miljonit krooni. Lääriääkimised käivad nii ministeeriumi, teiste kõrgkoolide juhtide, kui ka erasponsoritega. Loodetavasti saadakse raha kokku ja kool saab oma akadeemilist tegevust jätkata. On ju teada, et ühelgi koolil eestis pole sellises mahus rahvusvahelist õppejõudude kaadrit ja tudengkonda. Selle lõhkumine oleks äärmiselt ebasoovitav.

Kokkuvõte

Käesolev töö käsitles erakõrgkoolidele nii olulist küsimust- hariduse kvaliteeti ja turvalisust. Esimese küsimusena, mille iga erakõrgkooli astuja peaks endale esitama, on see, kas ülikool suudab pakkuda kvaliteetset haridust. Töös vaadeldud Concordia ülikool suutis küll tagada hea kvaliteediga hariduse, kuid omanike juhtimisvigade ja paljuski ka liigsete võetud riskide tõttu on tänaseks kool väga halvasti seisus. Concordias õppivad tudengid pole selles aga kuidagi süüdi. Nemad on oma õppemaksu tasunud ja soovivad kvaliteetset haridust. Perekond Susid on tänaseks kooli juhtimise juurest tagasi astunud ja aktiivselt üritatakse leida lahendusi kooli võlgade tasumiseks. Õppejõudude ja tudengite esindus on moodustanud

mittetulundusühingu, mis kavatseb esialgu täies mahus jätkata kooli akadeemilist tegevust. Concordia juhtum on kindlasti hoiatuseks nii mõnelegi erakoolile. Minu arvates üritavad paljud edaspidi oma liiga optimistlike arenguplaane kärpida ja reaalselt situatsiooni kainemalt hinnata. Samuti peaks haridusministeerium aktiivsemalt teostama kontrolli õppeasutuste üle. Eriti tuleks ministeeriumil tähelepanu pöörata just neile koolidele, mille õppekavad on akrediteeritud. Minu enda jaoks tõi see juhtum esile asjaolu, et Eestis pole veel piisavalt turvaline õppida eraülikoolis. Täna ei saa veel Concordia positiivse lahenduse suhtes täiesti kindel olla, kuid töö selle heaks käib ja loodetavasti leitakse kõiki osapooli rahuldav lahendus. Ise loodan, et Concordia juhtum Eestis mõne teise ülikooliga ei kordu, sest küsimus on ju noorte tulevikus.

Kasutatud kirjandus

(1) Eesmets, Kersti. www.stat.ee. Statistikaamet. 01. märts 2002.

<<http://www.stat.ee/index.aw/section=27388>>

(2) Emmert, Frank. „Susid kaotasid reaalsustaju 90ndate lõpus.” Eesti Ekspress 12. märts 2003.

<<http://www.ekspress.ee/viewdoc/5AD1BBE066E46773C2256CE6004E1D5A>

>

(3) Emmert, Frank. „Susid kaotasid reaalsustaju 90ndate lõpus.” Eesti Ekspress 12. märts 2003.

<<http://www.ekspress.ee/viewdoc/5AD1BBE066E46773C2256CE6004E1D5A>

>

(4) Laev, Sigrid. „Peda otsib võimalust päästa 27-miljonise võlaga Concordiat.” Eesti Päevaleht 05. märts 2003.

<<http://www.epl.ee/artikkel.php?ID=229352>>